

Preventívne vyšetrenia u starších psov a mačiek

Priemerná dĺžka života našich domácich zvierat rastie a s ňou sa zvyšuje aj podiel starších pacientov vo veterinárnej praxi. Často sú zdraví pacienti „v najlepších rokoch“ zriedkavými hosťami ambulancií napriek tomu, že práve u týchto zvierat by sa malo začať s pravidelnými ročnými a neskôr polročnými preventívnymi vyšetreniami.

Cieľom preventívnych vyšetrení u starších psov a mačiek je skoré rozpoznanie rizikových faktorov ochorení, príp. nenápadných poškodení. Môžeme tak čo najrýchlejšie zaviesť príslušné terapeutické kroky či manažment pacienta. Vďaka tomu dosiahneme dlhšiu dobrú kvalitu života. Majiteľa môže navyše potešiť fakt, že včas zahájená terapia je obvykle lacnejšia a úspešnejšia.

Ďalším bonusom pritom je, že pravidelnými laboratórnymi vyšetreniami získame individuálne referenčné hodnoty. Potom je rozpoznateľný napríklad vzostup kreatinínu pri zdĺhavom nástupe insuficiencie obličiek už pred prekročením hraníc referenčného intervalu pre daný druh.

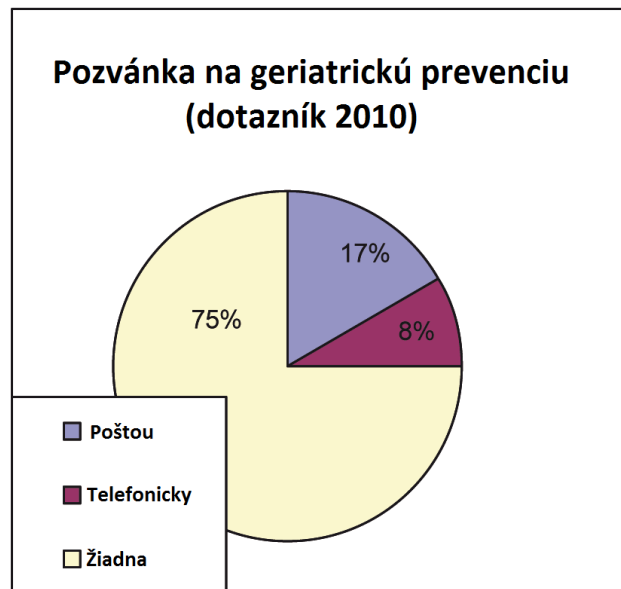
Laboratórne vyšetrenia sú neodlučiteľnou, avšak nie hlavnou súčasťou preventívnej starostlivosti. AAHA (American animal hospital association) a AAFP (American association of feline practitioners) vydali nasledovné odporúčania:

<https://www.aahanet.org/Library/SeniorCare.aspx>

<http://www.catvets.com/guidelines/practice-guidelines/senior-care-guidelines>

Analýzy z USA ukazujú, že až 34% obratu praxe môže mať pôvod v preventívnych programoch. Približne 40% preventívnych vyšetrení viedlo k ďalšej diagnostike či terapeutickým zásahom.

Kvôli správnej príprave pacienta a časovej náročnosti anamnézy a konzultácie je vhodné dohodnúť si termín preventívneho vyšetrenia. To sa dá spojiť s cieľným pozývaním pacientov. Podľa dotazníka vyplňaného kolegami v Nemecku v roku 2010 tak robí len časť veterinárov:

Aký starý je senior?

U psa hovoríme o geriatrickom pacientovi, keď dosiahne 75% predpokladaného veku pre dané plemeno. Spravidla hovoríme o veku > 9 rokov, u veľkých plemien o dva roky menej. S preventívnym programom by sa malo začať dva roky pred prekročením tejto hranice.

Mačky sa delia na „stredný vek“ (mature) – 7-10 rokov, seniorov – 11-14 rokov a geriatrické zvieratá - >15 rokov.

Ktoré parametre sa vyšetrujú?

Odporúčania stanovujú, že „senior health check“ zahŕňa podrobnú anamnézu, dôkladné klinické vyšetrenie, meranie krvného tlaku a laboratórne vyšetrenia moču, krvi a séra. Vyšetrenia u geriatrických zvierat by sa mali robiť v polročnom, predtým aspoň v ročnom intervale. Hodnotia sa tieto parametre:

- močový status
- veľký krvný obraz
- klinická biochémia:
 - proteíny, albumín, globulíny
 - urea, kreatinín, ALT, ALP, Na, K, Ca, P
 - T4 u mačky.

Na rozdiel od týchto odporúčaní v našom geriatrickom skríningu sú navyše fruktózamíny, pomer proteín/kreatinín v moči (U-P/C) a niektoré ďalšie parametre. Profil nezahŕňa močový status, nakoľko tento je často vyšetrovaný už priamo v praxi. Môžete si ho samozrejme doobjednať.

U intaktných psov sa odporúča vyšetrovať aj CPSE ako marker hyperplázie prostaty.

Preanalytika

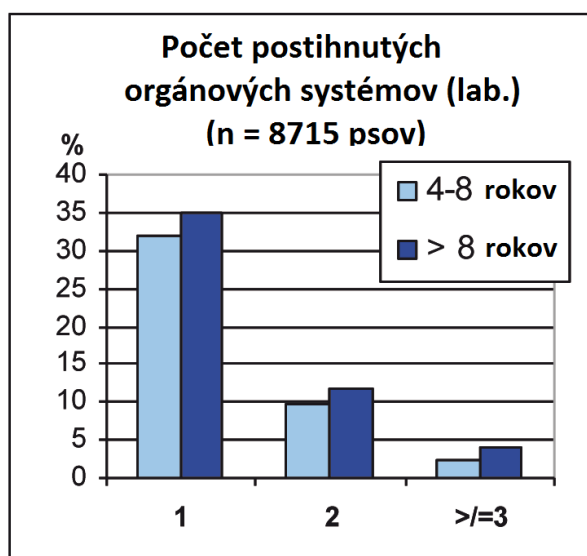
Pacienti by mali byť objednaní na lačno (u mačiek hladovka 8-10 hodín, nie dlhšie), aby sa zredukovali rušivé faktory.

Materiál na vyšetrenia: Na U-P/C stačí odchytený moč, EDTA krv na krvný obraz a sérum na biochemický skríning a T4. Na CPSE je potrebné centrifugované, chladené sérum alebo EDTA plazma.

Ktoré parametre sú často zmenené?

Principiálne vidíme v našich skríningových vyšetreniach s rastúcim vekom čoraz menej nezmenených parametrov. Podiel pacientov, u ktorých sa menia parametre viac ako jedného orgánového systému, sa zvyšuje.

U nasledujúcich parametrov dochádza s vekom k zvyšovaniu patologických nálezov:

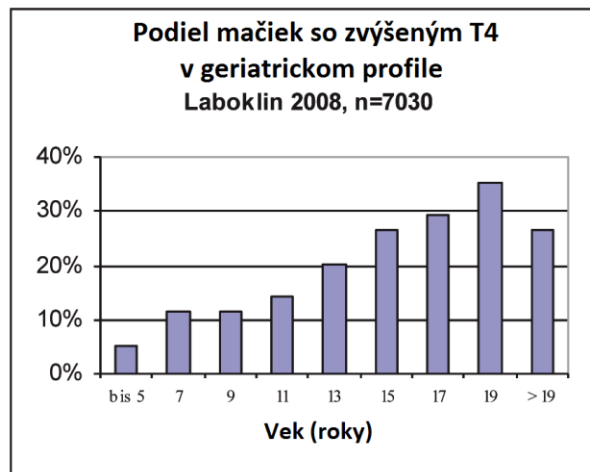

- **Pečeňové enzýmy (ALT, GLDH)**

Popri primárnych problémoch pečene je zvýšenie pečeňových enzýmov spôsobené aj poruchami metabolizmu či problémami so srdcom.

- **T4 u mačky**

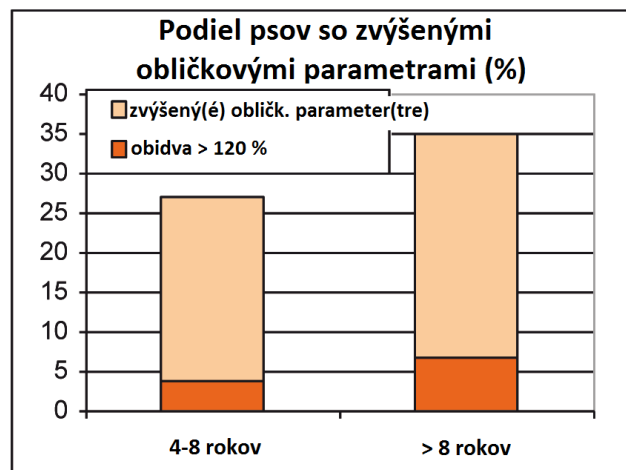
Pri hypertyreóze je dôležitá včasná terapia, nakoľko sprievodné znaky ochorenia ako proteínúria,

vysoký krvný tlak a hypertrofia srdca môžu spôsobiť vznik ďalších ochorení. Pri mierne zvýšených hodnotách T4 by sa malo stanovovať aj TSH.

- **Obličkové parametre (urea, kreatinín)**

Zatiaľ čo u viac ako 35% starších psov je zvýšený aspoň jeden obličkový parameter, zhruba 25% starších mačiek má zvýšené hodnoty kreatinínu.

Zaujímavosťou je, že priemerná hodnota kreatinínu starších zvierat so zdravými obličkami je nižšia ako u zvierat stredného veku. Dá sa to vysvetliť úbytkom svalovej hmoty so zvyšujúcim sa vekom. Zvlášť u zvierat, ktoré majú problémy s pohybovým aparátom a u hypertyreózných mačiek, by sme mali počítať so svalovou atrofiou a následnými nižšími hladinami kreatinínu. U hypertyreózy sa navyše kreatinín znižuje vďaka zvýšenej renálnej perfúzií.

Tak vzniká situácia, keď obličky už vykazujú zníženú filtračnú schopnosť, ale kreatinín sa stále pohybuje v referenčnom rozmedzí. U takýchto zvierat môže pomôcť pravidelné pol/ročné vyšetrenie kreatinínu (dôležitá je hladovka!). Pokiaľ sa hodnoty medzi dvoma nasledujúcimi vyšetreniami zvýšia, aj keď v rámci referenčného rozmedzia, odporúčame ďalšiu diagnostiku.

- **Alkalická fosfatáza (pes)**

Častými príčinami zvýšenej ALP sú problémy s pečťou, indukcia liekmi alebo endogénnymi kortikosteroidmi (Cushing), benígna nodulárna hyperplázia pečene.

- **Celkové proteíny, albumín a globulíny**

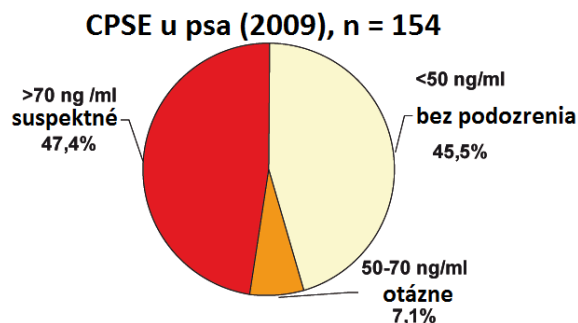
Zvýšené celkové proteíny a zvýšené globulíny, ako aj znížený albumín, sa u starších zvierat objavujú častejšie ako u mladých. Tieto nálezy sú často súčasťou mozaiky celého nálezu, ktorý môže pomôcť pri ich interpretácii.

- **Fruktózamíny**

5,8 % starších psov a 8,8 % mačiek sa u nás vyznačuje zvýšenými fruktózamínmi. Pritom má stanovenie fruktózamínov významnú výhodu oproti meraniu glukózy. Nie sú ovplyvnené prechodnou stresovou hyperglykémiou, ku ktorej pri návšteve veterinára často dochádza. (27,7% našich vzoriek mačiek vykazuje zvýšenie glukózy, ktoré sa väčšinou dá odôvodniť práve stresovou hyperglykémiou.)

- **CPSE (psia prostata – špecifická arginín esteráza)**

Štatistika k CPSE ukazuje, že hyperplázia prostaty je častým problémom intaktných psov.

- **Močový status**

Nie je zahrnutý v geriatrickom profile, ale nie je o nič menej dôležitý. Infekcie močového traktu sú časté pri nedostatočnosti obličiek, hyperplázii prostaty, hypertyreóze a cukrovke a vo viac ako 80% sú majiteľom nepostrehnuté! Močový status a kultivácia moču pomôžu ujasniť situáciu.

Zhrnutie

Geriatrická prevencia je vďačnou oblasťou medicíny. Popri optimálnej starostlivosti o pacienta je možné dosiahnuť dobrý vzťah ku klientovi a častejšie návštevy veterinárnej praxe.